ดินที่มีศักยภาพทางการเกษตร ในการผลิตทุเรียน “GI” ทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ

ในปัจจุบัน ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงมีความมั่นคง และยั่งยืน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรดินและสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรอย่างยั่งยืน ตลอดจนเพื่อคุ้มครองพื้นที่เกษตรกรรมในการผลิตภาคการเกษตร สร้างความมั่นคงทางอาหาร (food security) และความปลอดภัยทางอาหาร (food safety) การคุ้มครองพื้นที่เกษตรในการผลิตพืชที่อาศัยลักษณะที่มีเฉพาะในแหล่งภูมิศาสตร์ตามธรรมชาติหรือที่เรียกว่าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) ทำให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณลักษณะพิเศษที่มาจากพื้นที่ดังกล่าวหรือมีเอกลักษณ์เฉพาะอาจหมายถึง คุณภาพ รสชาติหรือคุณลักษณะเฉพาะอื่นๆ ที่มาจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นๆ ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญและเดินหน้าผลักดันโครงการส่งเสริมหนึ่งจังหวัดหนึ่ง GI เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นผลิตสินค้าที่มีคุณลักษณะพิเศษประจำถิ่นโดยตั้งเป้าให้ทุกจังหวัดมีสินค้า GI เป็นของตนเอง เพื่อให้การผลิตพืชดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐาน ควรได้รับการคุ้มครองให้สามารถปลูกได้อย่างเหมาะสมตามสถานภาพดินได้อย่างยั่งยืน

สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications: GI) หมายความว่า ชื่อ สัญลักษณ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ และที่สามารถบ่งบอกว่าสินค้าที่เกิดจากแหล่งภูมิศาสตร์นั้นเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ชื่อเสียง หรือคุณลักษณะเฉพาะของแหล่งภูมิศาสตร์ดังกล่าว (ราชกิจจานุเบกษา, 2546)

โดยในประเทศไทยหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับเรื่อง GI คือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ได้ให้บริการขึ้นทะเบียน GI มาตั้งแต่ปี 2547 ซึ่ง GI เปรียบเสมือนเครื่องมือทางการตลาดยุคใหม่หรือแบรนด์ของชุมชนที่ผู้ประกอบการคนไทยมีความต้องการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าของตน ในการแข่งขันทางการตลาด เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างความได้เปรียบทางการค้า โดยจะมีตราสัญลักษณ์GI เป็นตราของกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่ออกให้แก่ผู้ผลิตสินค้า GI ซึ่งอยู่ในแหล่งภูมิศาสตร์ เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและมิให้สาธารณชนสับสนหรือหลงผิดในแหล่งภูมิศาสตร์ที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้หรือไม่

“ทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ” (Lava Durian Sisaket) เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป และเป็นที่ต้องการของตลาดในระดับบน หรือตลาดพรีเมียม เพราะความเป็นเอกลักษณ์ของทุเรียนศรีสะเกษนั้น อยู่ที่เนื้อนุ่ม ไม่แฉะติดมือ มีพูที่สวยงาม รสชาติกรอบนอกนุ่มในและมีกลิ่นฉุนน้อยกว่าการปลูกในพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากแหล่งที่ปลูกนั้น ในอดีตเป็นพื้นที่ภูเขาไฟโบราณ แถบเทือกเขาพนมดงรัก ซึ่งเป็นดินที่ผุพังมาจากหินบะซอลต์ ดินจึงมีลักษณะเหนียวสีแดงระบายน้ำดีมาก มีธาตุอาหารชนิดต่างๆ ที่จำเป็นต่อพืช และเกษตรกรใช้น้ำบาดาลที่มีความลึกกว่า 50 ถึง 100 เมตร ในการให้น้ำผลไม้ จึงส่งผลให้รับธาตุอาหารครบถ้วน ผลผลิตที่ได้มีรสชาติดี

กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ประกาศให้ “ทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ” เป็นทุเรียนภูเขาไฟ GI ซึ่งเป็นพืชสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดศรีสะเกษ ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ มีรสชาติหวานมัน มีกลิ่นหอมปานกลาง เนื้อละเอียด เนียนนุ่ม แห้ง สีเนื้อเหลืองสม่ำเสมอทั้งผล พันธุ์ทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ ได้แก่ ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง พันธุ์ชะนี และพันธุ์ก้านยาว ปลูกในพื้นที่ 3 อำเภอของจังหวัดศรีสะเกษ เรียงตามลำดับพื้นที่ปลูกจากมากไปน้อย ได้แก่ อำเภอกันทรลักษ์ อำเภอขุนหาญ และอำเภอศรีรัตนะ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เกิดจากหินภูเขาไฟจำพวกหินบะซอลต์ ลักษณะดินเป็นดินเหนียวสีแดง การระบายน้ำดี พื้นที่มีปริมาณน้ำฝนรวมตลอดปี 1,445 มิลลิเมตร อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปี 27.4 องศาเซลเซียส และความชื้นสัมพัทธ์เฉลี่ยตลอดปีร้อยละ 74.5

พื้นที่ปลูกทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ ใน อ.กันทรลักษ์ อ.ขุนหาญ และ อ.ศรีรัตนะ จ.ศรีสะเกษ

พื้นที่ปลูกทุเรียนภูเขาไฟในจังหวัดศรีสะเกษ พบชุดดินที่ปลูกมากที่สุด 8 ชุดดิน เรียงตามลำดับพื้นที่ปลูกจากมากไปน้อย ได้แก่ ชุดดินโชคชัย (Ci) ชุดดินศรีสะเกษ (Ssk) ชุดดินภูพาน (Pu) ชุดดินปักธงชัย (Ptc) ชุดดินวังน้ำเขียว (Wk) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) ชุดดินคง (Kng) และชุดดินพระทองคำ (Ptk) สำหรับพื้นที่ปลูกทุเรียนที่อยู่ในชุดดินที่มีวัตถุต้นกำเนิดมาจากหินบะซอลต์ (ชุดดินโชคชัย (Ci) และชุดดินศรีสะเกษ (Ssk)) จำนวน 12,474 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 76.5 ของพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมด

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาชุดดินที่ปลูกทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ชุดดินโชคชัย (Ci) ชุดดินศรีสะเกษ (Ssk) ชุดดินภูพาน (Pu) ผลการศึกษาพบว่า ชุดดินโชคชัย มีความเหมาะสมดีที่สุดสำหรับการปลูกทุเรียนภูเขาไฟศรีสะเกษ เป็นดินที่มีวัตถุต้นกำเนิดมาจากหินภูเขาไฟจำพวกหินบะซอลต์ สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชันร้อยละ 2-5 ดินเป็นดินเหนียวสีแดง มีการระบายน้ำดี การซึมผ่านได้ของน้ำปานกลาง การไหลบ่าของน้ำบนผิวดินปานกลางถึงเร็ว มีธาตุอาหารชนิดต่างๆ ที่จำเป็นต่อพืช โครงสร้างดินดีทำให้มีการระบายน้ำดี ดินไม่ชื้นแฉะหรือน้ำขัง ทำให้สามารถดูดซับน้ำไว้ได้ในปริมาณที่เป็นประโยชน์กับพืช ทุเรียนจึงไม่เป็นโรครากเน่าและโคนเน่า และไม่พบว่าเนื้อทุเรียนมีอาการแกร็น หรืออาการไส้ซึม ส่งผลให้ทุเรียนมีการเจริญเติบโตดีมากผลผลิตที่ได้จึงมีคุณสมบัติพิเศษ คือ เนื้อทุเรียนแห้ง นุ่มเหนียว เส้นใยละเอียด มีกลิ่นหอมไม่ฉุนมาก รสชาติค่อนข้างหวาน

Depth (cm)	pH 1:1	OM (g kg^{-1})	Avail. P (mg kg^{-1})	Avail. K (mg kg^{-1})	CEC (cmol kg^{-1})
1. ชุดดินโชคชัย (Ci) (12 จุด)					
0-25	5.6	24.5	134.5	165.6	12.13
25-50	5.5	12.7	64.1	173.8	10.20
50-100	5.4	8.9	82.8	108.2	10.55
2. ชุดดินศรีสะเกษ (Ssk) (3 จุด)					
0-25	6.3	29.9	47.3	169.2	15.57
25-50	6.3	14.9	5.5	61.6	11.43
50-100	6.4	8.8	3.2	51.6	11.47
3. ชุดดินภูพาน (Pu) (2 จุด)					
0-25	5.4	8.9	117.2	35.9	3.50
25-50	5.1	3.5	58.3	23.5	4.45
50-100	4.8	2.2	8.6	16.5	10.55

สมบัติทางเคมีของชุดดิน

ชุดดินโชคชัย (Ci) *ชุดดินศรีสะเกษ (Ssk)* *ชุดดินภูพาน (Pu)*

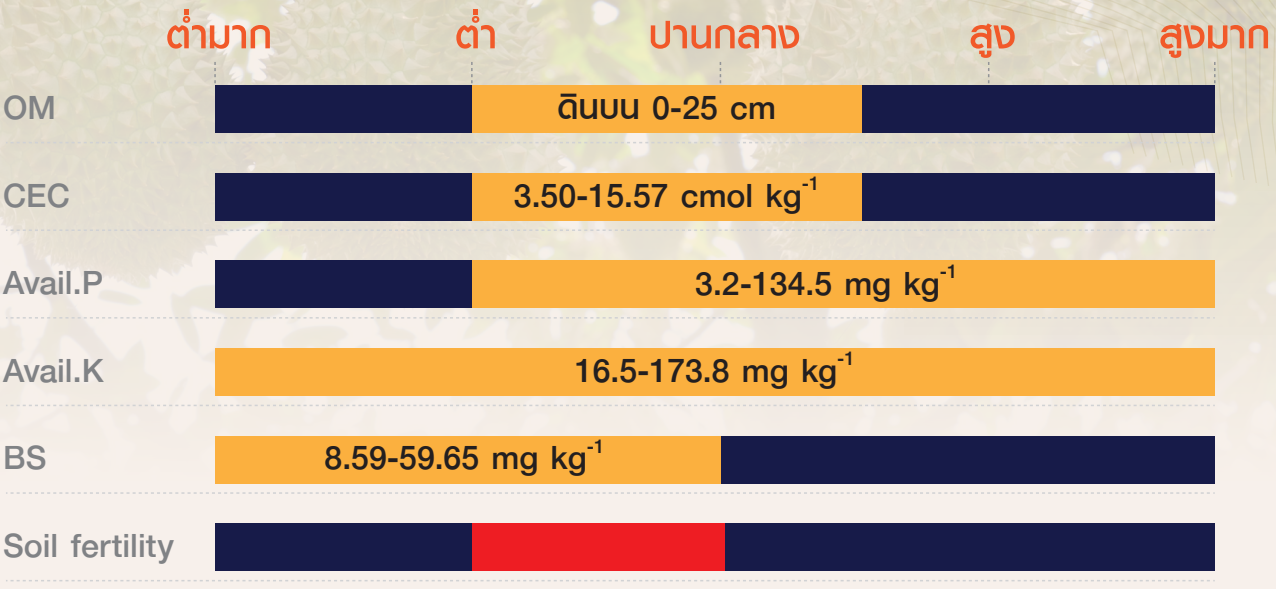

สถานะความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ปัจจุบันผู้บริโภคมีความนิยมทุเรียนภูไฟศรีสะเกษเพิ่มมากขึ้น แนวทางการขยายพื้นที่ปลูกควรคัดเลือกพื้นที่ปลูกจากดินที่มาจากการสลายตัวจากหินบะซอลต์เป็นอันดับแรก ได้แก่ ชุดดินโชคชัย (Ci) ซึ่งเป็นดินเหนียวสีแดง การระบายน้ำดี การกักเก็บธาตุอาหารดี เหมาะกับการปลูกทุเรียนและควรคำนึงถึงลักษณะภูมิอากาศ ปริมาณน้ำฝน อุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์ในพื้นที่ร่วมด้วย

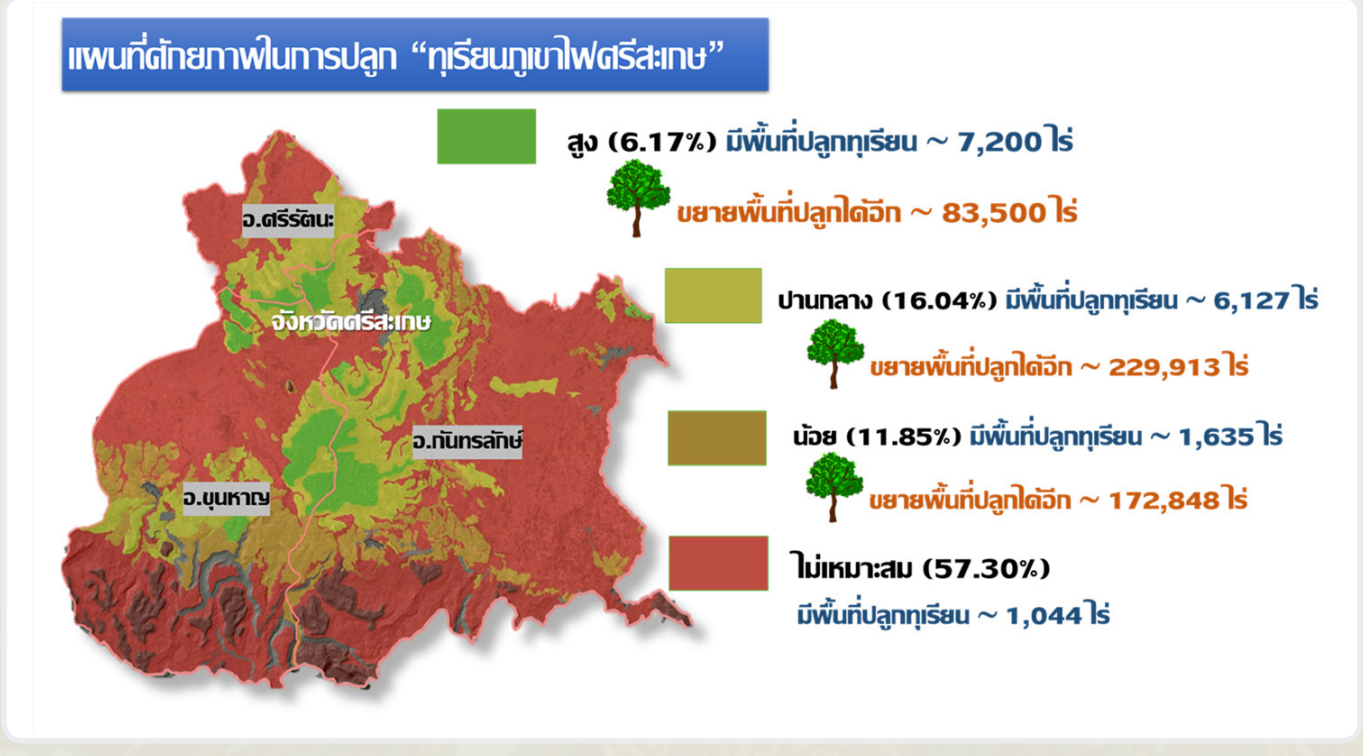

ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน